

VALENȚELE JOCULUI POPULAR ÎN EDUCAȚIA MORALĂ A COPIILOR

*Elena Stamati, asist. univ.,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
Cristina Budiștean, studentă,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău*

THE VALENCES OF THE POPULAR GAME IN THE MORAL EDUCATION OF CHILDREN

*Elena Stamati, Asst. Univ.,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
ORCID: 0000-0002-7191-0963
stamati.elena@upsc.md
Cristina Budiștean, student,
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau,
cbudistean885@gmail.com*

CZU: 37.034

DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p218-223

Abstract. The present article elucidates the issue of moral education, the main task of education is to form the child's moral consciousness, moral feelings, aspirations and habits, needs and reasons for behavior. This process takes place from the first years of the child's life and is characterized by integrity and unity, presupposing the establishment of a connection and continuity between the tasks, content and methods of moral education of preschool children, taking into account their age characteristics. Moral elements, stages of moral personality development, moral objectives and principles are also described and characterized.

Keywords: folk game, morality, moral education, activity, children, values.

Astăzi, problemele asociate cu educația morală a generației tinere sunt relevante în educație și în viața reală. Creșterea unei persoane, nivelul de dezvoltare, a cărei conștiință îndeplinește cerințele moderne, sunt una dintre cele mai importante sarcini cu care se confruntă societatea noastră. Sarcina principală a educației morale este de a forma conștiința morală a copilului, sentimentele morale, aspirațiile și obiceiurile, nevoile și motivele de comportament. Acest proces se desfășoară încă din primii ani de viață ai copilului și se caracterizează prin integritate și unitate, presupunând stabilirea legăturii și a continuității între sarcinile, conținutul și metodele de educație morală a copiilor preșcolari, ținând cont de caracteristicile de vârstă ale acestora. Nevoile morale ale unei persoane sunt strâns legate de sentimentele morale, care sunt, de asemenea, motivele comportamentului uman.

La vârsta preșcolară se creează cele mai favorabile condiții pentru dezvoltarea morală a copiilor. În această perioadă, sistemul de relație a copilului cu adulții și semenii se extinde și se restructurează, tipurile de activități devin mai complicate și apar activități comune cu semenii. Sarcina educatorului este de a gestiona activitățile copiilor. În formarea relațiilor între copii, un loc special îi revine jocului. Calitățile morale ale copiilor preșcolari sunt formate în mod deosebit de eficient prin intermediul jocurilor. În știința pedagogică, jocurile sunt mijlocul cel mai important al dezvoltării cuprinzătoare a copilului și una dintre condițiile dezvoltării culturii sale. În timp ce se joacă, copilul învață lumea din jurul lui și o transformă. Unindu-se în grupuri

de joacă, copiii își formează capacitatea de a acționa împreună, câștigă experiență în relațiile sociale.

Educatorul, organizând jocuri, dă spirit de bunăvoință relațiilor copiilor, îi învață să arate atenție față de parteneri, să respecte opinia majorității, să împartă jucării, să negocieze, să respecte regulile jocului și, dacă este necesar, să ofere ajutor.

N.M. Băieșu descrie conținutul jocurilor, propunându-le pedagogilor să le aplice în practică. Autorul remarcă că „*jocul popular altoiește calități și sentimente nobile: dragoste de Patrie, de oamenii muncii, de prieteni, dreptate, eroism, calități senzoriale, priceperi verbale și muzicale, punând în mișcare forțele spirituale și fizice*” [1, p.55]. Jocul popular este un instrument didactic, care are capacitatea de a fi adaptat particularităților fiecărui copil pentru a obține evoluția lui calitativă.

Problema jocului popular, a rolului și funcțiilor lui educaționale a fost obiect al atenției multor savanți din diferite timpuri. Jocul popular este o cale de integrare în valorile eterne ale poporului, o forță cu caracter propulsator în creșterea copilului.

Primele cercetări asupra jocului popular le deținem în secolele XVIII-XIX, întreprinse de către persoane pasionate de folclor. Marea lor majoritate susținea ideea că jocul păstrează amintiri și perpetuări de obiceiuri, tradițiile, istorie, reflectă îndeletniciri și modul de viață a poporului (T. Stamati (1840), B. P. Hașdeu (1870), V. Alecsandri (1845), P. Ispirescu (1889)). Cu multă dragoste T. Pamfile descrie jocurile populare, spunând că „în ele sunt înfășate legile morale și naționale”, care vin să ne educe tânăra generație [8].

La fel, savanții ruși C. D. Ușânschi (1948,1950), E. N.Vodovozova (1876), A. A. Siminovici (1951), P. P. Kapterev (1905, 1915) priveau jocul popular ca pe o forță puternică de educație morală, iar copilul, considerau ei, trebuie familiarizat cu valorile poporului prin fenomene natale, naționale pe care le cuprinde această activitate captivantă.

Sistemele educaționale elaborate de către E. I. Tiheeva (1934, 1937, 1965) și A. P. Usova (1947, 1950, 1961) au la bază ideile care promovează integrarea copiilor în creația populară, iar aceasta pot schimba calificativ educația morală al copilului. A. P. Usova pune accent pe valoarea jocului popular, prin care se educă atitudini pozitive față de mediul național, social și cultural: responsabilitatea față de valorile fundamental-spirituale ale neamului, aprecierea și respectarea tradițiilor, față de originea istorică a poporului și a limbii. Ea îndeamnă la valorificarea maximă a jocului popular, care generează sentimente de mândrie față de neam.

Referindu-ne la abordarea problemei jocului popular în Republica Moldova, putem menționa cercetările folcloriștilor-etnografi: N. M. Baieșu, G. G. Botezatu, E. B. Junghietu, V. B. Buruiana, Y. U. Gatac, I. D. Ciobanu, M. Stamati ș. a. Acești savanți au încercat să explice valența jocului în educația copiilor.

Problema formării educației morale prin intermediul jocului popular este slab oglindită în literatură de specialitate, de aceea considerăm că este actuală și merită să fie pusă în discuție. Reieșind din cele expuse, se conturează *problema cercetării*: care este impactul jocului popular în educația morală a preșcolarului?

Scopul cercetării: fundamentarea teoretică și aprobarea experimentală a unui set de jocuri populare axate pe educația morală a copiilor de vârstă preșcolară.

Obiectivele cercetării:

1. Elucidarea reperelor teoretice ale educației morale la vârsta preșcolară.
2. Determinarea nivelului de dezvoltare a educației morale la copiii de vârstă preșcolară.
3. Selectarea și elaborarea unui set de jocuri populare axate pe educația morală a copiilor.

4. Prelucrarea și interpretarea datelor experimentale.
5. Elaborarea concluziilor generale și recomandărilor.

Baza metodologică a lucrării. În cadrul cercetării am utilizat următoarele metode:

- a. teoretice: analiza, sinteza, compararea, generalizarea conceptelor pedagogice și psihologice;
- b. experimentale: observarea, testarea, convorbirea, experimentul pedagogic;
- c. matematico-statistice: prelucrarea matematică și grafică a datelor experimentale.

Lotul experimental implicat în cercetare a inclus 25 de preșcolari cu vârsta de 6-7 ani.

La etapa de constatare a experimentului am realizat următoarele *obiective*: diagnosticarea nivelului inițial al educației morale la vârsta preșcolară mare; prelucrarea și interpretarea datelor experimentale.

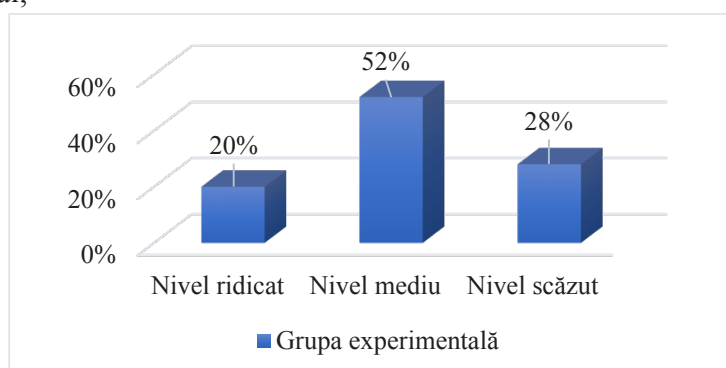
În prima etapă a experimentului de constatare a fost aplicată tehnica de determinare a nivelului de înțelegere a normelor morale ale copiilor (T. Karimova), care are ca scop diagnosticarea nivelului de înțelegere a normelor morale ale copiilor.

Copiilor li s-au adresat câteva întrebări:

1. Cum ar trebui să ne comportăm în transportul public?
2. Spune cum o ajuți pe mama ta acasă?
3. Ce vei face dacă vezi că cineva rupe inutil florile?
4. Ce vei face dacă vei găsi un cuib de păsări?
5. Cum vei proceda dacă prietenul tău uită acasă unele rechizite școlare, cum ar fi plastilină sau creioane?

Interpretarea rezultatelor: răspunsurile copiilor au fost evaluate pe un sistem în 3 puncte.

- 1 punct - nivel scăzut: se acordă celor care nu au putut răspunde la întrebare din postura de moralitate ;
- 2 puncte - nivelul mediu: a fost stabilit pentru răspunsuri care nu au respectat în totalitate normele morale ;
- 3 puncte - nivel înalt: au fost atribuite acelor copii care au numit răspunsul corect în plan moral;

Fig. 1. Nivelul de înțelegere a normelor morale de către copii

Potrivit datelor prezentate în fig.1, putem constata că 20 % de preșcolari din grupa experimentală indică un *nivel ridicat* de înțelegere a normelor morale, 52 % de preșcolari din grupa experimentală indică un *nivel mediu* de înțelegere a normelor morale și 28 % de preșcolari din grupa experimentală indică un *nivel scăzut* de înțelegere a normelor morale.

În continuare, a fost aplicată tehnica de diagnosticare „Finalizează povestea” (G. Uruntaeva).

Scop: determinarea nivelului de dezvoltare a atitudinilor morale la copii.

Într-o conversație individuală, copilul este invitat să continue fiecare dintre poveștile propuse, să răspundă la întrebări.

Interpretare:

- 0 puncte: copilul nu poate evalua acțiunile copiilor;
- 1 punct: copilul evaluează comportamentul copiilor ca fiind pozitiv sau negativ (corect sau incorect, bun sau rău), dar nu motivează evaluarea;
- 2 puncte: copilul denumeste norma morală, evaluează corect comportamentul copiilor, dar nu motivează aprecierea acestuia;
- 3 puncte: copilul denumeste norma morală, evaluează corect comportamentul copiilor și își motivează evaluarea.

Tabelul 1. Nivelul dezvoltării atitudinilor morale la copii

Nivel	Grupa experimentală	%
Nivelul ridicat	4	16 %
Nivelul mediu	15	60 %
Nivelul scăzut	6	24 %

O analiză a rezultatelor a arătat că 24 % de preșcolari din grupa experimentală au un *nivel scăzut* al atitudinilor morale, copiii au continuat poveștile în moduri diferite, au evaluat comportamentul copiilor ca fiind corect sau greșit, bun sau rău, dar evaluarea nu este motivată și normele morale nu au fost apreciate.

Eșantionul este dominat de *nivelul mediu* de dezvoltare a ideilor morale a constituit 60 % de preșcolari din grupa experimentală. Ei continuă corect poveștile din punctul de vedere al normelor morale, numesc norme morale, evaluează corect comportamentul copiilor, dar nu motivează evaluarea acestora.

16 % de preșcolari din grupa experimentală au un *nivel ridicat* de dezvoltare a atitudinilor morale. Acești copii dezvoltă corect trăsăturile rezolvării unei situații problematice din poziția unei norme morale, numesc o normă morală, înțeleg semnificația acesteia pentru relațiile oamenilor și își pot justifica opinia, evaluează corect comportamentul copiilor și motivează evaluarea acestora.

Următoarea probă aplicată a fost „Imagini de poveste” (G. Uruntaeva) [9]

Scop: studierea atitudinii emoționale față de calitățile morale (bunătate - furie, generozitate - lăcomie, hărnicie - lene, sinceritate - înșelăciune).

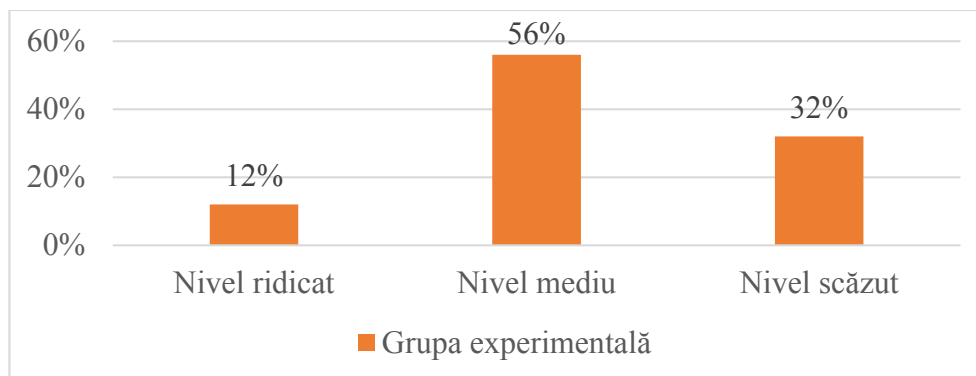
Material. Imagini care prezintă situații atât pozitive, cât și negative. Acestea sunt supuse evaluării morale (de exemplu, o scenă într-un autobuz: un băiat stă și citește o carte, iar o fată a cedat locul unei femei în vârstă).

Interpretare:

- 0 puncte: copilul așază incorect imaginile, reacțiile emoționale sunt inadecvate sau absente;
- 1 punct: copilul așază corect imaginile, dar nu își poate justifica acțiunile; reacțiile emoționale sunt inadecvate;
- 2 puncte: așezarea corectă a imaginilor, copilul își justifică acțiunile; reacțiile emoționale sunt adecvate, dar slab exprimate;
- 3 puncte: copilul își justifică alegerea (denumește norma morală); reacțiile emoționale sunt adecvate, manifestate în expresii faciale, gesturi active etc.

Descriere. Studiul se realizează individual. Copilului i se prezintă imagini: „Puneți imaginile astfel, încât pe de o parte să fie cele pe care sunt desenate fapte bune, iar pe de altă parte - cele rele. Explicați de ce ați aranjat în așa mod imaginile.

Rezultatele obținute au fost plasate în următoarea figură:

Fig. 2. Nivelul atitudinii emoționale față de calitățile morale

Analiza rezultatelor a arătat că 32 % de copii din grupa experimentală au un *nivel scăzut* al atitudinii emoționale față de calitățile morale, acești copii prezintă corect imaginile, dar nu își pot justifica acțiunile, manifestările emoționale nu sunt exprimate la evaluarea acțiunilor. Ei nu pot corela starea de spirit a oamenilor din imagini cu o situație anume.

Un *nivel mediu* de dezvoltare al atitudinii emoționale față de calitățile morale indică 56 % de copii din grupa experimentală. Ei au așezat corect imaginile, și-au justificat acțiunile, reacțiile emoționale sunt adecvate, dar slab exprimate. Copiii numesc corect sentimentele oamenilor, dar nu întotdeauna își explică motivul.

15 % de copii din grupa experimentală au un *nivel ridicat* de dezvoltare a ideilor morale. Acești copii selectează corect acțiunile copiilor, își justifică alegerea, numesc norma morală, reacțiile emoționale la acțiunile eroilor situației sunt adecvate, vii.

Analiza și interpretarea rezultatelor obținute în baza probelor aplicate ne-a determinat să selectăm și să elaborăm un set de jocuri populare axate pe educația morală specifică vârstei preșcolare, printre care putem enumera „De-a ulcioarele”, „Mama și lâna”, „Caprele și lupii”, „Podul de piatră”, „De-a harbuji” etc.

Concluzii:

La vârsta preșcolară se creează cele mai favorabile condiții pentru educația morală a copiilor. S-a dovedit că în această perioadă de formare a personalității, sistemul de relații dintre copil și adulți și semenii se extinde și se restructurează, activitățile devin mai complicate, apar activități în comun cu semenii și, ca urmare a educației morale, în toate condițiile, apariția, conștientizarea și afirmarea anumitor calități în personalitate.

Abordările moderne ale organizării educației morale se reduc la dezvoltarea și formarea emoțiilor și sentimentelor pozitive la copii, la creșterea unui sentiment de implicare în realitatea socială, în cultura, trecutul, prezentul și viitorul țării. În acest sens, jocurile populare pot fi considerate un mijloc de educație morală. Jocurile populare îi introduc pe copii în valorile culturii populare, formează sentimentele morale. În timpul jocului, copiii dezvoltă trăsături de personalitate precum curajul, rezistența, onoarea, forța, rezistența, ingeniozitatea, inventivitatea etc. Jocul este însoțit de emoții de bucurie, încântare, surpriză, care, la rândul lor, fac posibilă folosirea jocului pentru formarea calităților morale.

Am determinat că jocul popular permite învățarea și consolidarea celor mai importante tradiții, elemente ale culturii țării natale, principiile și normele morale, caracteristicile interacțiunii, specificul artei populare, care contribuie la formarea sentimentelor morale ale preșcolarilor.

Jocurile populare pentru copii au o valoare pedagogică, au o mare influență asupra educației minții, caracterului, voinței, dezvoltă sentimente morale, întăresc fizic copilul, creează o anumită dispoziție spirituală și interes pentru arta populară.

Valorificarea jocului popular în educația morală a preșcolarilor se prezintă astăzi ca o problemă deosebit de actuală, fiind determinată de necesitatea educării generației în creștere în spiritul atașamentului față de valorile naționale și cele universale.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂIEȘU, N. M. *Folclor moldovenesc*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1986. 122p.
2. CATALANO, H.; ALBULESCU, I. *Pedagogia jocului și a activităților ludice*. București: Didactică și pedagogică, 2018. 330 p.
3. COZMA, T. *Educația moral-civică în psihopedagogie*. Iași: Spiru Haret, 1994. 215 p.
4. Curriculum pentru educație timpurie. Chișinău: Lyceum, 2019. 128 p.
5. GOLU, F. *Joc și învățare la copilul preșcolar. Ghid pentru educatori, părinți și psihologi*. București: Didactică și Pedagogică, 2009. 335 p.
6. MUNTEANU, T. *Dezideratele educației morale*, În: Dialog intercultural polono - moldovenesc: Culegere de studii. Vol II, nr. 1. UST, Inst. de Asistență Soc. a Univ. Ped. din Cracovia-Polonia, Centrul de Istorie și Cultură Poloneză de la UST; Chișinău, 2018. 173 p.
7. KOHLBERG, L. *Dezvoltarea caracterului și concepției morale la copil*. București: Didactică și Pedagogică, 1976. 310 p.
8. STAMATI, M. *Valențele jocului popular în educația morală a copiilor*. Chișinău: Tipografia Universității de Stat din Tiraspol, 2013. 250 p.
9. УРУНТАЕВА, Г. А. *Дошкольная психология*. М.: Академия, 1996. 336 с.